

вікових категорій, орієнтуються в сучасних досягненнях психолого-педагогічної науки і практики, володіють методами наукового дослідження, різноманітними інтерактивними технологіями навчання дітей і дорослих, засобами й методиками професійно-творчого розвитку й саморозвитку, можуть практично реалізувати гасло навчання упродовж життя. Подальша розробка компетентнісного підходу пов'язується з переходом від загальнотеоретичних уявлень про його зміст до створення предметних освітніх програм [2].

Список використаних джерел:

1. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: бібліотека з освітньої політики: [монографія] / Н. М. Бібік, Л. С. Ващенко, О. І. Локшина та ін.; [під заг ред. О. В. Овчарук]. – К.: К.І.С., 2004. – 112 с.
2. Малихін О. В. Ієрархія компетентностей сучасного педагога / О. В. Малихін // 1025-річчя історії освіти в Україні: традиції, сучасність та перспективи: зб. матер. міжнарод. наук. конф. / за заг. ред. В. О. Огнев'юка. – К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2014. – С. 65–75.

Чистякова І.А.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
учений секретар Вченої ради університету,
Сумський державний педагогічний університет
імені А.С.Макаренка*

ДОСЛІДНИЦЬКА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАГІСТРІВ: ДОСВІД США

Аналіз багатьох освітніх систем засвідчив, що протягом останнього десятиліття одним зі шляхів оновлення змісту освіти й навчальних технологій, узгодження їх із сучасними потребами, інтеграції до світового освітнього простору є орієнтація навчальних програм на компетентнісний підхід і створення ефективних механізмів його запровадження.

Потенційно могутнім інтелектуальним рушієм світового розвитку є «європейський цивілізаційний глобалізм», який спирається не на дешеву робочу силу, а на інформацію, освіту, знання, інтелект, ноосферні стратегії [6]. Згідно сучасної парадигми європейської освіти в центр освітньої діяльності поставлено формування компетентної особистості. У Національній доктрині розвитку освіти в Україні вказано, що єдність освіти і науки є основним чинником її подальшого розвитку [20], а приєднання України до Болонської декларації сприяє переорієнтації національної системи освіти на кінцевий результат, викладений у термінах компетентнісного підходу. Серед них важливе місце посідає дослідницька компетентність майбутнього професіонала, його здатність до науково-дослідної діяльності, що засвідчує його найвищий (найрозвиненіший) рівень освіти.

У дослідженнях низки вчених А. Маркової, В. Полякова, С. Чистякова, А. Хуторського та ін., визначено, що дослідницька компетентність є невід'ємною складовою професійної компетентності в різних сферах діяльності. Усе більше уваги приділяється магістерським програмам.

На сьогодні існують різні підходи до визначення сутності дослідницької компетентності. Учені розглядають дослідницьку компетентність як результат грамотно спланованої дослідницької діяльності (написання дослідницької роботи, постановка й аналіз результатів експерименту тощо).

Як зазначає Н. Солодюк, процес розвитку дослідницької компетентності студентів у професійній підготовці орієнтований на реалізацію їх дослідного й особистісного потенціалу, становлення готовності до активної творчої професійної діяльності. На думку науковця, дослідницька компетентність є не тільки продуктом навчання, а й наслідком саморозвитку студента, його особистісного зростання. Загальна мета системи формування дослідницької компетентності майбутнього спеціаліста – сформуванню здатність вирішувати різні типи професійних дослідницьких завдань [2].

Таким чином, дослідницька компетентність майбутнього фахівця – це здатність реалізувати на практиці свій потенціал (знання, вміння, досвід, особистісні якості) для успішної продуктивної діяльності в професійній і соціальній сферах, усвідомлювати її соціальну значимість й особисту відповідальність за результати цієї діяльності та необхідність її постійного вдосконалювання. Так, ми бачимо, що для ефективного формування дослідницької компетентності, насамперед треба навчити студентів працювати самостійно, здобувати знання з різних джерел інформації. Дослідницька компетентність має формуватись у людини, як одна з невід'ємних складових у ході навчально-пізнавальної діяльності.

У цьому контексті заслуговує на увагу досвід підготовки магістрів у США, де існує велика кількість навчальних закладів, різноманіття магістерських програм і курсів. Підготовка магістрів у США здійснюється через використання поряд як традиційних, так і інноваційних форм і методів викладання, покращення умов для занять студентів шляхом індивідуалізації навчання, збільшення комплексу новітніх технологічних засобів навчання, всебічного застосування нетрадиційних форм організації навчального процесу. Система підготовки магістрів в університетах США заслуговує на здійснення об'єктивного аналізу та виявлення особливостей, які сприятимуть удосконаленню навчального процесу у вищій школі України й можливостям реалізації позитивних ідей американського досвіду [1].

Сьогодні в магістратурі США увага зацентровується на проблемному, проектному, дослідницькому навчанні. Стратегії ефективного навчання вимагають, щоб майбутній працівник сфери освіти став менеджером знань, дієвим наставником, керівником у процесі здобуття знань, раціональним практиком. Основними складовими магістерської освіти в США є навчальна й дослідницька діяльність, якій приділяється значна увага. Доцільним у даній роботі є зауваження про те, що в США сформувалася потужна дослідницька інфраструктура на базі університетів, що уможливило відбір до магістратури

на конкурсній основі найбільш мотивованих і талановитих студентів, які матимуть можливість успішно засвоїти навчальні курси.

Необхідним для професійного зростання є формування в майбутніх магістрів таких основних характеристик, які пояснюють дослідницьку компетентність:

- усвідомлення характеру науково-пошукової діяльності як творчої, спрямованої не лише на аналіз, опрацювання інформації, а й на її створення, на пошук нестандартних рішень;
- загальнонаукова та предметна фахова обізнаність;
- наявність творчого потенціалу, здатності до оригінальних рішень;
- оволодіння методологією наукового пошуку, сучасними дослідницькими технологіями.

Аналізуючи зміст навчальних планів і програм, організації практики й методів роботи з магістрантами, ми дійшли висновку, що головною причиною проблеми недостатньої обізнаності випускників у цьому напрямі є відсутність спеціальної спрямованості на підготовку студента як суб'єкта дослідницької діяльності.

Аналіз досліджень вітчизняного науковця А. А. Сбруєвої [3] дозволяє зазначити, що в університетах США створено мережу дослідних центрів (наприклад, Центр інтеграції наукових досліджень, викладання та навчання (Center for the Integration of Research, Teaching and Learning) університету Вісконсин-Медісон), що опікуються проблемами. Наприклад, Центр інтеграції наукових досліджень, викладання та навчання (Center for the Integration of Research, Teaching and Learning) є міжуніверситетською мережею, що об'єднує науковців з понад двадцяти провідних дослідних університетів США, серед них такі, як Бостон, Корнуелл, Говард, Іова, Джон Хопкінз, штату Мічиган, Каліфорнія (Сан Дієго), Х'юстон, Вісконсин-Медісон, Вандербільт та ін. (<http://www.cirtl.net>) професійного розвитку викладачів природничих та технічних дисциплін, інформаційних технологій та математики; розробки та реалізації концепцій навчання як дослідження (teaching-as-research), розвитку навчальних громад (learning communities), сприятливих до інноваційних перетворень курикулуму та практики навчання [4]. У багатьох університетах, наприклад у Стенфордському (США), організовано спеціальні курси для навчання молодих науковців презентації своїх наукових досягнень.

Отже, здатність до дослідницької діяльності є вимогою часу для нинішніх поколінь студентів. А тому загальною метою системи формування дослідницької компетентності майбутнього спеціаліста в магістерських програмах вищих навчальних закладів США є формування здатності вирішувати різні типи професійних дослідницьких завдань.

Список використаних джерел:

1. Данилишена Т. М. Підготовка магістрів педагогічної освіти в університетах США (кінець ХХ – початок ХХІ століття): автореф. дис. ... канд. пед. наук / Т. М. Данилишена. – Хмельницький, 2011. – 22 с.
2. Сбруєва А. А. Стратегії дослідно-орієнтованого навчання в університетах розвинених країн / А. А. Сбруєва // Теоретичні та методичні засади магістерської

підготовки викладача вищої школи: монографія / за заг. ред. проф. А. А. Сбруєвої, проф. О. Г. Козлової. – Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2014. – С. 334–362.

3. Солодюк Н. В. Формування дослідницької компетентності студентів-медиків [Електронний ресурс] / Н. В. Солодюк. – Режим доступу: [http://nvd.luguniv.edu.ua/archiv/2015/N3\(31\)/10.pdf](http://nvd.luguniv.edu.ua/archiv/2015/N3(31)/10.pdf)

4. University of Wisconsin-Madison. Center for the Integration of Research, Teaching and Learning. – Available at: www.wcer.wisc.edu